

Vedran Zlatić, student V. godine
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

**Cristoph Mollers, THE THREE BRANCHES, A Comparative Model of
Separation of Powers, Oxford University Press, p. 263**

Knjiga „The Three Branches – A Comparative Model of Separation of Powers“ nam donosi pregled pojma podjele vlasti, njegovu primjenu u modernim državama, a daje nam i konceptualni okvir za debatu o konstitucionalizmu i izvan države. Isto tako ova knjiga povezuje normativnu političku teoriju sa komparativnim ustavnim pravom. Autor ove knjige je **Christoph Mollers** profesor Ustavnog prava na Humboldt-University i stalni suradnik na Institute for Advancing Study Berlin.

Ova knjiga ima 263 stranice, na početku knjige se nalazi Zahvala autora (str.V.), potom slijedi Sadržaj (str.VII.-VIII.) te Lista kratica (str. IX.), zatim nailazimo na uvodno poglavlje pod nazivom **Introduction: Constitutional Theory and Political Philosophy** (str.1.-15.). Zatim slijede četiri poglavlja: **Chapter 1 - Division of Powers: Traditions and Meanings** (str. 16.-50.), **Chapter 2 – Self-determination as the Source of Separated Powers** (str. 51.-109.), **Chapter 3 – Problems of Separated Powers in the Constitutional State** (str. 110.-149.), **Chapter 4 – Separation of Powers Beyond the State** (str. 150.-226). Završno poglavlje je naslovljeno pod: **Outlook – Governance-Constitutionalization-Fourth Branches** (str. 227.-232.). Na kraju knjige se nalazi Bibliografija (str. 233.-260.), te Indeks pojmova (str. 261.-263.).

U uvodnom poglavlju **Introduction: Constitutional Theory and Political Philosophy** autor nam u kratkim crtama obrazlaže glavne ciljeve koje je želio postići ovom knjigom. Prema riječima samog autora, u ovom djelu rekonstruirat će se tradicionalni pojam podjele vlasti u svjetlu teorije o legitimnom odlučivanju, te će se ta teorija primjeniti komparativno na različita nacionalna, zatim europska i međunarodna pravna pitanja. Nadalje autor navodi kako će pokušati ovom knjigom uspostaviti sustavnu vezu između modela normativne političke teorije i organizacije javnog djelovanja bazirane na ideji podjele vlasti.

Središnji dio knjige sastoji se od četiri poglavlja, čiji ćemo sadržaj u kratkim crtama prikazati u nastavku ovog teksta.

U prvom poglavlju koje nosi naslov **Division of Powers: Traditions and Meanings** upoznajemo se sa četiri različita koncepta podjele vlasti. Autor nam, u kratkim crtama, izlaže koji ciljevi stoje iza ovog koncepta u različitim državama. Tako doznajemo da je u pojedinim sustavima ono uprijebljeno kao sredstvo usmjereno protiv monokratskog tiranina, a negdje je poslužilo kao oruđe u procesu onemogućavanja tiranije parlamenta, dok se drugdje ovo načelo koristi da bi se smanjila moć državnih birokrata ili pak spriječila vladavina nedemokratski postavljenih sudaca. Ovakvo različito poimanje podjele vlasti, prema svemu sudeći, proizilazi iz različitosti ustavnih tradicija pojedinih zemalja, i to usprkos zajedničkim liberalno-demokratskim korijenima. Potom se raspravlja o funkciji

koju ideja podjele vlasti ima u ustavnom životu jedne države, te o preciznom značenju ovog načela. Tako se navodi da može poslužiti za doslovnu podjelu vlasti u državi, ali isto tako može poslužiti i kao pravilo za uspostavljanje sustava uzajmnih provjera i ravnoteže između nosioca različitih vlasti, a isto tako pomoću njega se može provesti i pravilna raspodjela poslova među državnim organima.

U drugom poglavlju naziva **Self-determination as the Source of Separated Powers** autor razvija normativni koncept podjele vlasti, a koji izvodi iz pojma autonomije ili samoodređenja i to kako individualnog tako i kolektivnog, uz napomenu da oba ova tipa samoodređenja imaju jednaku vrijednost, a njima zajedničko je to da zahtijevaju institucionaliziranu pravnu zaštitu. Cilj ovog poglavlja je da uspostavi sustavnu vezu između ideje samoodređenja i određenih institucionalnih značajki javne organizacije pomoću kojih se može izgraditi teorija o podjeli vlasti. Tako autor dolazi do zaključka da, unatoč različitostima spomenutim u prethodnom poglavlju, ustavni sustavi promatranih država poznaju istovrsni sustav podjele vlasti, i to njezinu trodiobu na: zakonodavnu, sudsku i izvršnu. Potom nam izlaže glavne značajke svake od navedenih grana vlasti. Naposljetku autor zaključuje da svrhu postojanja načela podjele vlasti u ustavno-demokratskim državama ne treba tražiti ograničavanju političke moći, nego najprije u uspostavljanju takvog zakonodavnog sustava koji jednaku važnost pridaje kako individualnom, tako i demokratskom aspektu samoodređenja.

U trećem poglavlju pod naslovom: **Problems of Separated Powers in the Constitutional State** autor nam izlaže s kojim se problemima suočava načelo podjele vlasti u suvremenim državama. Najprije se razmatra odnos između parlamenta i vlade, izlažu se specifičnosti njihovih međusobnih odnosa u različitim situacijama. Tako se navodi mogućnost ojačavanja položaja izvršne vlasti (vlade) putem delegacije nadležnosti sa parlamenta na vladu, razmatra se i parlamentarna kontrola izvršne vlasti. Potom se objašnjava uloga mehanizma ustavne kontrole u političkom životu i u provedbi načela podjele vlasti, s posebnim naglaskom na ulogu i značaj ustavnih sudova u zaštiti demokratskog procesa, federalnog državnog uređenja u federacijama te zaštiti temeljnih prava pojedinaca. Na kraju ovog poglavlja nailazimo na izlaganje o sudskoj kontroli administracije i njenog djelovanja.

U četvrtom poglavlju: **Separation of Powers Beyond the State** raspravlja se o primjeni načela podjele vlasti u izvandržavnim okvirima, prvenstveno u različitim međunarodnim organizacijama. Najprije se razmatra odakle ove organizacije, naddržavnog karaktera, crpe svoj legitimitet. Tako autor navodi da demokratski legitimitet dobijaju preko sudjelovanja demokratski izabраниh vlada država članica, a s druge strane, imamo i individualni legitimitet koji im daju međunarodni sudovi, jer oni svojim djelovanjem proširuju doseg prava koja pripadaju pojedincima. Potom se navodi da globalizacija nije samo sociološki fenomen, ona ima svoj pravni aspekt i tako u značajnoj mjeri vrši utjecaj na ustavne sustave pojedinih država, također se navodi da države nisu pasivni subjekti ovoga procesa, naprotiv, većina njih se javlja kao njegov pokretač. Stoga, da bi se mogla

sagledati uloga načela o podjeli vlasti u procesu internacionalizacije, nužno je, kako autor zaključuje, krenuti od razvoja nacionalnih ustavnih sustava. Nakon razmatranja nacionalnih ustavnih sustava autor nam donosi izlaganje o europskim integracijama. Na ovome mjestu u središtu autorove pozornosti nalazi se Europska Unija i njen model podjele vlasti. Nadalje se razmatraju funkcije različitih organa EU: Europskog suda pravde, Europskog parlamenta, Komisije i Vijeća. Ovo poglavlje završava sa razmatranjima koja se tiču međunarodnih organizacija i njihovih osnovnih značajki, s posebnim naglaskom na organizaciju Ujedinjenih Naroda te Svjetsku trgovačku organizaciju.

U zadnjem poglavlju koje nosi naslov **Outlook – Governance-Constitutionalization-Fourth Branches** autor nam iznosi kakvo je stanje na početku 21. st. glede primjene načela podjele vlasti u modernoj političkoj okolini i uvjetima. Iznosi stav da se stječe dojam kako su državna vlast koja je centralizirana u egzekutivi i internacionalizacija pravnog sustava na putu da zamijene klasičnu strukturu podjele vlasti.

Autor nam je ovom knjigom predočio kakav značaj ima načelo podjele vlasti u političkom i pravnom životu složenih organizacijskih struktura kakve su države s jedne strane te međunarodne organizacije s druge strane. Iz svega navedenog u ovoj knjizi vidimo da ono igra, u svim svojim pojavnim oblicima, jednu značajnu, može se kazati nezamjenljivu ulogu u funkcioniranju modernih političkih tvorevina. U ovoj knjizi nailazimo na sveobuhvatan prikaz navedenog načela, istražujući izvore njegovog nastanka, njegove povijesne korijene te naposljetku i njegovu primjenu u suvremenim okolnostima. Na kraju možemo ustvrditi da ova knjiga predstavlja štivo od izuzetnog značaja za sve one u čiju domenu interesovanja spada ustrojstvo i funkcioniranje svih onih entiteta koji svoj postanak i održanje duguju političkoj vlasti.